

***svätý, svätec** - použitie slova svätý či svätec (z praslovanského svetъ – „mocný, silný“) v náboženstve pre človeka alebo vec (svätá omša, svätý kríž, svätá trojica) sa v rôznych náboženstvách a náboženských spoločnostiach líši; všeobecne je ale chápané ako označenie niekoho, kto sa blíži ideálu príslušníka daného náboženstva, je v rámci neho nasledovania a uctievania hodný a určitým spôsobom výnimočný či blízky Bohu a mohlo by sa nahrádzať slovom boží; v slovenčine sa svätý skrakuje ako „sv.“; na kresťanských zobrazeniach sú svätí často spodobení so *svätožiarou*, čo sa zhoduje s etymológiou českého slova blízkeho svetlu, t.j. žiara; všeobecne, nenáboženskom zmysle svätý znamená, že sa jedná o osobu, vec, myšlienku, ktorá je pravá, čistá, hodná nasledovania a úcty, napr. sväté slová, svätý muž, odkaz je nám svätý; v predkresťanskom Ríme sacer znamenalo oddelený, odohnaný (do sveta od pána, patróna, nechránený zákonom) a homo sacer bol vyhnanec, štvane, *bezdomovec*; v Novom i Starom zákone nejde o svätosť v morálnom zmysle, ako to niekedy chápe naša súčasná kultúra, ale ide o výraz z vtedajšej náboženskej a teda kultovej reči, ktorý „označoval to, čo je Bohom oddelené od ostatného sveta, sprostredkuje jeho poznania a od svojho okolia sa líšia tak, ako sa chrám líši od ostatných stavieb“; Starý zákon užíva slová „svätý“ (hebr. קדוש/ kadoš) pre označenie nielen Boha, ale aj „ľudí, ktorí boli zasvätení na náboženské účely, napr. kňazi, určených na zvláštnym obradom, a dokonca i celého izraelského národa, oddeleného od ostatných a zasvätenému Bohu“ s tým, že táto svätosť ľudí je odvodzovaná od Božej svätosti; kresťanstvo sa líši od judaizmu v tom, že v prípade pojmu svätosti začína klásť dôraz na jeho morálny zmysel a začína chápať človeka ako od narodenia hriešneho, porušeného *dedičným hriechom*; vychádza okrem iného z predpokladu, že Starý zákon predpisuje obete za hriech preto, aby ich prostredníctvom bol človek od hriechu očisťovaný, pričom takéto očisťovanie nevníma ako jednorazový akt, ale ako proces, ktorý je nutné neustále opakovať, kým nepríde ten, kto prinesie dokonalú obeť; avšak samotný Nový zákon takéto poňatie ešte nepozná; naopak sa v ňom tvrdí, že zvieracími obeťami sa hriechy len „pripomínajú, lebo krv býkov a capov nie je s to hriechy odstrániť“; kresťania sú napriek tomu presvedčení, že Nový zákon prehlbuje starozákonné poňatie svätosti; zásadnou zmenou je v tomto prípade ukrižovanie *Ježiša Krista* ako základná skutočnosť kresťanskej viery; dokonalou a už dokonanou obeťou za hriech celého ľudstva je v novozmluvnom poňatí smrť Ježiša Krista na kríži; za hriechy ľudstva tu podľa Nového zákona zomrel Boh sám vo svojom synovi Ježišovi Kristovi; ale ako nehriešneho ho smrť nemohla udržať vo svojej moci, tak bol Kristus tretieho dňa vzkriesený - podľa Božieho plánu záchrany ľudstva; kto tejto správe uverí, tomu je všetko odpustené a vydáva svoj život Bohu - oddeľuje sa pre Boha - stáva sa svätým; svätosť v novozmluvnom poňatí preto znamená život v milosti skrze túto obeť; Boh odpúšťa ľudský hriech preto, že zaň bolo zaplatené výkupné; novozákonná teológia nazýva túto skutočnosť termínom *zástupná obeť*; svätosť tých, ktorí toto poňatie prijali, t.j. kresťanov, je teda v Novom zákone chápaná ako sprostredkovaná; nedeje sa vlastným pričinením, nie je výsledkom *askézy*, ale deje sa Božou milosťou; snahu o zlepšenie vlastného života a odstránenie pokračujúceho hriechu nazýva Nový zákon termínom posvätenie; to isté vyjadruje teologický termín posvätený život; posvätenie nie je chápané ako prostriedok spásy, ale ako sprievodný znak jej uskutočnenia; Nový zákon ho nazýva termínom ovocie *Ducha Svätého*; je tu teda úplne obrátený zmysel tohto usilovania; nie je pôvodcom svätosti, ale je jej produktom; prototypom svätého je v katolíctve a pravosláví *mučeník*; mučeníci boli tiež prvými uctievanými svätcami; mučeník je človek, ktorý za svoju vieru položil život, to znamená, že dokázal obetovať pre svoju vieru aj to najcennejšie, čo mal, a je teda s istotou prijatý Kristom; je to v podstate aplikácia Kristových slov: „Kto sa ku mne prizná pred ľuďmi, k tomu sa aj ja priznám pred mojím nebeským Otcem“; ak bol neskôr uctievaný niekto, kto mučeníckou smrťou nezomrel, potom to bolo preto, že celý jeho život bol podobný mučeníkom; jednalo sa väčšinou o *mníchov* a *askétov*; svätí sú tradične zobrazovaní so *svätožiarou* okolo hlavy; svätý je človek, ktorý žil tak, že sú si veriaci istí, že po smrti dosiahol spásy; to má dva dôsledky: tohto svätca, ktorý je už pred Božím trónom, je možné prosiť o príhovor a pomoc; tento svätec môže byť predkladaný ako životný príklad na nasledovanie; v širšom slova zmysle sa kresťan môže takto správať v prípade všetkých, o ktorých je presvedčený, že sú svätými, môže teda prosiť o príhovor u Boha napr. svojich mŕtvych rodičov; je to dôsledkom učenia o spoločenstve svätých; naopak v užšom slova zmysle sa za svätého považuje ten, koho za takého vyhlásila jeho cirkev (týka sa to väčšiny *cirkví katolíckych* a *pravoslávnych ortodoxných*); v tomto zmysle je označenie svätý posledným stupňom formálnej kanonizácie (svätorečenia); ide o presne vymedzený formálny postup, počas ktorého sú skúmané zásluhy dotknutého a zázraky, ktoré sú s ním spojené; ak kandidát na svätca týmto procesom prejde, je ako svätý vyhlásený oficiálne a verejne; svätcovi je vyhradený deň v roku a je oslavovaný jeho sviatok pri oltári (tzn. v liturgii); môže mu byť zasvätený kostol, veriaci ho žiadajú verejne o príhovor u Boha atď.; v protestantských cirkvách všeobecne nie je princíp svätých čoby prostredníkov prijímaný; v mnohých prípadoch sa slovo svätý významom prekrýva

so slovom kresťan, čo zodpovedá terminológii Nového zákona (Buďte svätí, lebo ja Som svätý); toto neuctievanie tzv. „svätých (ľudí)“ u protestantov pramení z Biblie (Všetka sláva, česť i moc patrí Bohu nášmu - a nie človeku); to však neznamená, že by si významných ľudí vo viere nevážili; proste ich neuctievajú a nemodlí sa k nim, nestavajú im *pútnické* miesta a sochy; protestantskí veriaci majú náuku iba o jedinom prostredníkovi Ježišovi Kristovi; niet iného človeka (Ježiša), skrze ktorého by sme mohli byť spasení; pristupujú k Bohu priamo skrze Ježiša a nie skrze rôznych tzv. „svätých“ a pod.; majú priamy osobný vzťah a komunikáciu s Bohom, čo podľa nich plne zodpovedá Božiemu zámeru; za mŕtvych sa už neprihovárajú, pretože je to už neskoro, na rozdiel od katolíkov a pravoslávnych neverí v *očistec* (tak ako sa človek raz rodí, tak raz umiera a potom bude súd); prihovárajú sa za živých, aby tiež dostali milosť na spásu; pozri *svätci*

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Svat%C3%BD>

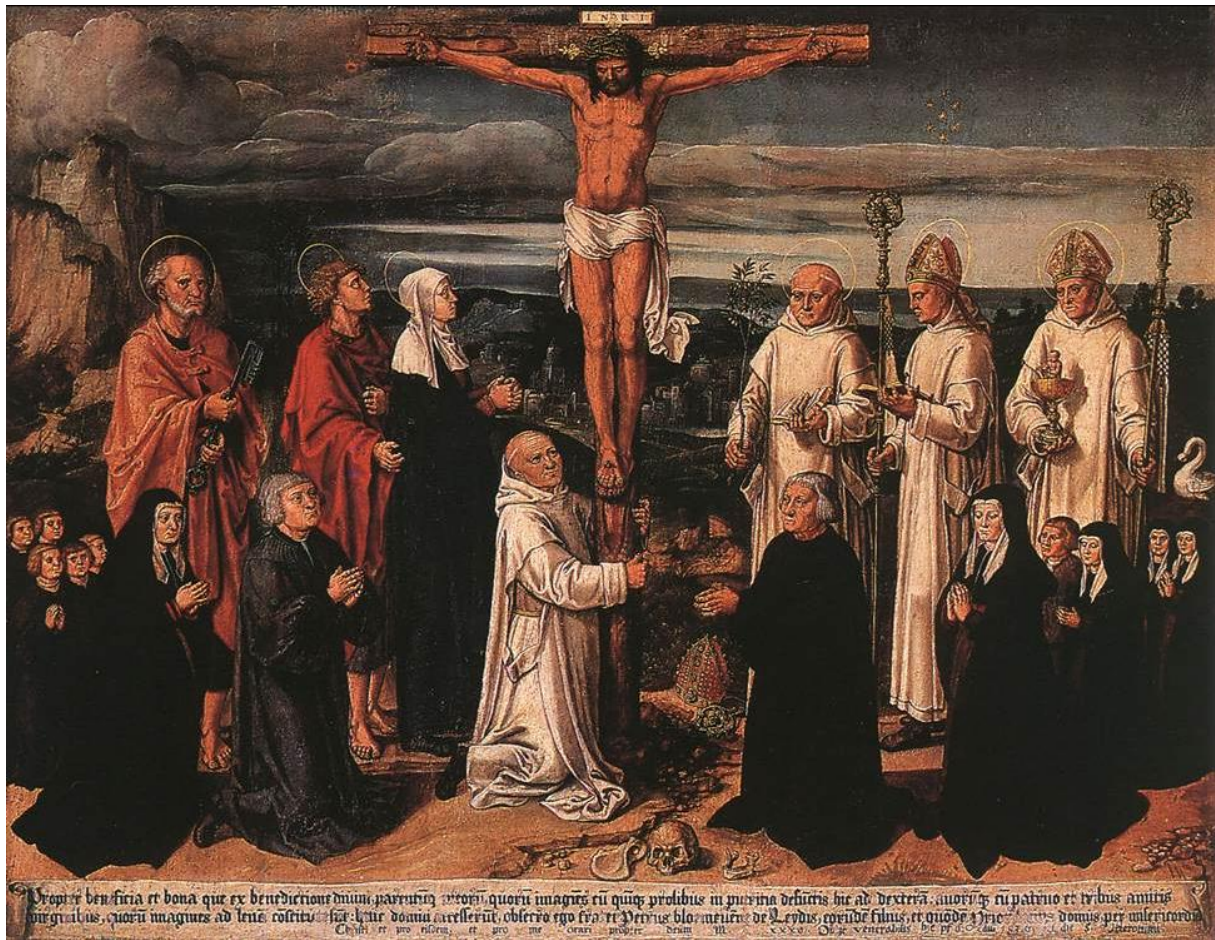
<http://en.wikipedia.org/wiki/Saints>

http://sk.wikipedia.org/wiki/Kateg%C3%B3ria:Sv%C4%tci_-_v%C3%BDhonky

<http://es.wikipedia.org/wiki/Categor%C3%ADa:Santos>

Slovenský maliar z 1. tretiny 16.storočia: Palicovanie svätca (1527)

A. von Worms Woensam: Ukrižovanie so svätými (1535)

Tizian: Mária s Dieťaťom a svätcami (18.st.)

F. Guardi: Svätec v extáze (1738)

Slovenský maliar z 2. polovice 18.storočia: Svätica (1750-1800)

Slovenský maliar z 1.polovice 18.storočia: Votívny obraz s bratislavskou „zázračnou“ Pietou, donátormi a sv. Jánom Nepomuckým (1740)

Neznámy rezbár (pôvodne Slovenský rezbár z 1. polovice 17.storočia): Svätica (1600-1650)
Neznámy rezbár (pôvodne Slovenský rezbár zo začiatku 18.storočia): Svätica (figúra z pravej strany neznámeho oltára, 1700-1730)

Slovenský rezbár z 18.storočia: Svätica (1750-1800)

Slovenský rezbár z 18.storočia: Svätec (1750-1800)

Slovenský rezbár z 18.storočia: Svätica (1700-1800)

Neznámy rezbár (pôvodne Slovenský rezbár z 18.storočia): Svätica (1700-1800)

Neznámy rezbár (pôvodne Slovenský rezbár z 18.storočia): Svätica (1700-1800)

Neznámy rezbár (pôvodne Slovenský pololudový rezbár z 18.storočia): Svätica (súčasť neznámeho oltára, 1700-1800)

Slovenský rezbár z 2. polovice 18.storočia: Svätec s bradou II. (1700-1800)
Slovenský rezbár z 2. polovice 18.storočia: Svätec (1750-1800)

Neznámy rezbár (pôvodne Slovenský rezbár zo začiatku 18.storočia): Svätec (z ľavej strany neznámeho oltára, 1700-1730)

Neznámy rezbár (pôvodne Slovenský rezbár zo začiatku 18.storočia): Svätec (z ľavej strany neznámeho oltára, pendant, 1700-1730)

Neznámy rezbár (pôvodne Slovenský rezbár zo začiatku 18.storočia): Svätec III. (z pravej strany neznámeho oltára, pendant, 1700-1730)

Neznámy rezbár (pôvodne Slovenský rezbár zo začiatku 18.storočia): Svätec II. (súčasť neznámeho oltára, 1700-1730)

***Svätý biskup** - tiež *svätec biskup*; svätec v postavení *biskupa*, napr. sv. *Peter*, sv. *Mikuláš z Myry*, sv. *Hieronimus* a ďal.; pozri *svätý*

Neznámy rezbár (pôvodne Slovenský rezbár zo 17.storočia): Svätý biskup (súčasť neznámeho oltára, 1680-1700)
Slovenský rezbár z 18.storočia: Svätec - biskup (1750-1800)

Slovenský rezbár z 2. polovice 18.storočia: Biskup (1766-1769)

***svätý boj** - pozri *križová výprava*

***Svätý Duch** - *Duch boží/Duch svätý*

***Svätý grál** - zázračná miska posledného pokrmu *Ježiša*, naplnená krvou jeho rán a chránená mýtickým kráľom so skupinou rytierov sv. grálu na skrytom hrade *Montsalvat*; hľadaná družinou kráľa *Artuša*; spolu so *Svätou kopijou* a *Kristovým rubášom/La Sacra Sidone/Turínskym plátnom* patria medzi najdôležitejšie relikvie; je súčasťou obrazových typov Krista, napr. *Muž bolesti/vir dolorum*; pozri *posledná večera*; „traja rytieri sv. grálu“

Hall: podľa legendy zachytil *Jozef z Arimatie* krv z Kristovej rany do grálu, misky, *pohára* alebo *kalicha* použitého pri *poslednej večeri*; prišiel s ním do Anglicka a tam založil prvý chrám v Glastonbury; pozri legendu o *Longinovi*, ktorý zachytil kvapky krvi zo *svätej kopije* do nádoby *pyxis*

Becker: vo Francúzsku pod týmto slovom myslená väčšinou nádoba s *hostiou*, miska z *poslednej večere* Pána alebo miska, do ktorej *Jozef z Arimatie* zachytil Ježišovu krv; v nemeckej verzii (román *Parzival*) je grál *kameňom* opatreným zázračnými silami, ktorý poskytuje potravu a prepožičiava večnú mladosť (pozri *kameň mudrcov*); grál je aj obrazom najväčšieho nebeského a

pozemského šťastia, tiež *nebeského Jeruzalemu*; keďže ho môže dosiahnuť iba čistý človek, je grál aj symbolom najvyššieho stupňa duchovného vývoja po prekonaní duševných dobrodružstiev

Biedermann: slávny symbolický predmet stredovekých legiend a mystických predstáv, posvätná nádoba *vykúpenia* a *svätenia*; podľa *apokryfného Nikodémovho evanjelia* ide o nádobu, ktorá slúžila Kristovi pri *Poslednej večeri* a do ktorej bola po *ukrižovaní* zachytená jeho krv; názov grál pochádza od gr. *kratér* (lat. *cratale*), nádoby, ktorá bola v antike používaná ako nádoba na víno alebo ako *funerálna* nádoba; neskôr bol kratér všeobecným označením stolovej misky; podľa jednej z povestí sa grál uchováva na mimoriadne neprístupnom vrchu *Montsalvat* (Hora spásy); anjeli ho naplnili *hostiou*, ktorá sprostredkováva zázračné sily; podľa iných legiend je grál *kameňom*, vlastne *drahokamom*, ktorý sa *Luciferovom* páde odlomil (pozri *pád anjelov*) grál bol považovaný aj za nebeský klenot, posledný zvyšok niekdajšieho *raja*; hľadanie sv. grálu znamená preto súčasne hľadanie nebeských statkov; spája sa so *zelenou farbou* (farba nádeje a *milosrdenstva*); vzhľadom na predstavy rozšírené na Východe sa grál porovnáva aj s *vázou*, ktorá obsahovala *elixír života* (*sómu*) z védskych textov (posvätné indické texty - *vědy* zo 16.-9.st.pr.Kr.); grál bol údajne magická nádoba so silami pozemského a duchovného života; tvarom a významom porovnáva aj s miskovitým *kalichom* alebo *keltským* kotlom používaným pri magických rituáloch; legendy o sv. grále môžu mať svoj pôvod aj vo fanatickom hľadaní relikvií počas *križových výprav*; tému svätého grálu spracovali viacerí stredovekí romanopisci: Chrétien de Troyes, Robert de Boron, Wolfram von Eschenbach a i.; cyklus týchto románov vrcholí povestami o *Parcifalovi/Parsivalovi* a *Galahadovi* (12.-13.st.); v hlbkovej psychológii symbolizuje grál *ženský element*, prijímajúci aj obdarovávajúci; je akýmsi zdrojom života pre všetkých, ktorí sa oddávajú *mystériám*

Nový biblický slovník v súvislosti s heslom *pohár*: staroveká *čása* vyzerala ako miska, širšia a nie tak hlboká ako normálna čajová šálka; zvyčajne bola keramická, ale niekedy aj kovová 1.hebrejské „kós“ zvyčajne označuje nádobku na pitie, či *faraónovu* alebo *bedárovu*; nádobka bola tak veľká, aby sa dala držať v ruke, prípadne väčšia; niekedy mala okraj; na dvore *Šalamúna* jestvovali čaše zo zlata

2.hebrejské „gabía“ je názov Jozefovho strieborného vešteckého kalicha (*Jozef*, syn *Jákoba*) a misiek zlatého *svietnika* v tvare *mandloňového* kvetu

3.hebrejská „sap“ označovalo misku, do ktorej sa počas *Veľkej noci* zachycovala krv obetovaného *zvieratá*

4.hebrejské „qubba’at“ zrejme popisuje veľkú nádobu na víno totožnú s „kós“(1)

5.hebrejské „’aggan“ je obecný názov veľkej misky v starovekom semitskom svete, ktorá sa používala pri svätých rituáloch alebo pri podávaní vína na hostinách; so zásobným krčahom sa mohla vešať na kolík

6.v *Novom zákone* sa stretávame s výrazom „potérion“, ktorý označuje akúkoľvek nádobu na pitie; obecné sa používali hlinené, ale bohatí už mávali sklené alebo kovové misky, zvyčajne v tvare poháru; kalich použitý pri *poslednej večeri* Ježiša bola pravdepodobne hlinená miska, dostatočne veľká, aby z nej mohli piť všetci prítomní (*Matúš*, 26,27)

Discovery: podľa legendy je svätý grál miska alebo kalich, z ktorej počas *poslednej večere* Ježiš a apoštoli jedli alebo do ktorej *Jozef z Arimatie* zachytil krv ukrižovaného Ježiša, keď ho rímsky vojak *Longinus* bodol kopijou do boku (pozri *Ježišova kopija*), prípadne je sv. grál obidvoje; pre kresťanskú civilizáciu je sv. grál predmetom mimoriadneho významu a obrovskej duchovnej sily a jeho hľadanie archeologickou a náboženskou udalosťou posledného tisícročia; grál je magickým predmetom, ktorému sa prisudzuje schopnosť liečiť chorých, prinášať osvietenie a nesmrteľnosť tým, čo sa z neho napijú; podľa jednej z mnohých legiend sa k nemu môžu dostať iba tí, ktorí sú duchovne čistí, ostatným sa stratí; jestvuje veľa kalichov, misiek, ktoré boli a sú považované za sv. grál; iba štyri z nich majú nádej na to, byť za pravý grál uznávané: anglický *glastonburský grál*, španielsky *Santo cáliz/Svätý pohár/valencijský pohár* (jediný, ktorému sa dostalo pápežského požehnania), *nanteoský grál* a *antiochijský pohár*; skeptici považujú všetky legendy o svätom grále za výmysel, ktorý vznikol v časoch *križiackych výprav* 12.st., v čase *horúčkovitého* a často aj módného hľadania *relikvií* v neskorom stredoveku 14.-15.st., keď nik nemohol bezpečne žiť bez nejakého úlomku kosti, zubu, dreva z kríža toho či onoho svätca; naivným križiakom, ktorí hľadali tieto predmety, predávali v *Palestíne*, *Sýrii* (v *Svätej zemi*) množstvo takýchto tzv. relikvií: tŕne z *tŕňovej koruny*, drevo zo *svätého kríža*, fľaštičky s krvou a slzami Ježiša, dokonca s *Máriiným* materským mliekom, alebo kúskom jej *panenskej blany*, hlavu *Jána Krstiteľa* ap.; najhľadanejšou relikviou bol svätý grál a *svätá kopija*; už v ranom stredoveku príbeh o svätom grále splynul s

príbehom čestných a neohrozených anglických rytierov vedených kráľom Artušom, ktorí sedávali za okrúhlym stolom na znak svojej rovnosti, príbeh o zázračnom meči *Exalibur*, o hrade *Camelot*, čarodejníkovi *Merlinovi* a zlej víle *Morgane*; je to príbeh o rytieroch, ktorí bránili kresťanstvo na barbarskej anglickej pôde; je veľmi málo dôkazov o tom, že Artuš skutočne žil; v časoch 12.storočia bolo zvykom, že patróni križiakov platili spisovateľom za príbehy o čestných kresťanských rytieroch a ich neuveriteľných hrdinstvách; boli to akési romány na objednávku, inteligentné fikcie určené pre vzdelaného čitateľa; s týmito románmi, ktoré oslavovali rytiersku bohabožnosť, vernosť kráľovi, súdržnosť, bezúhonnosť (pozri *Mauricius*) rástol kult svätého grálu; cirkev potrebovala takéto diela v období, keď na Európu padal tieň križiackych výprav; rozčarovaný kresťanský svet bol svedkom toho, ako sa proklamovaný návrat Kristovej viery späť do Svätej zeme, sa mení na všeobecné krviprelievanie a rabovanie; ani Anglicko v skutočnosti nebolo krajinou kresťanských lordov, ale bolo ponorené v mágiu a duchovnej temnote; kresťanská cirkev raného stredoveku nutne potrebovala získať čo najviac hmatateľných dôkazov o existencii Ježiša Krista; postupne sa legendy o sv. grále a rytierovi Artušovi pospelali; jadro legendy tvorí ostrov *Avalon*, kde sa podľa prvej verzie nachádza kalich aj telo Artuša; ostrov *Avalon* by sa mal nachádzať v Glastonbury; niektorí bádatelia vidia tento ostrov v troch kopcoch nad rovinou, ktorá v čase legendy mohla byť vodou; našlo sa veľa grálov, niektoré sa ešte len majú nájsť, ale dnešní bádatelia pripúšťajú možnosť, že grál je pamiatkou, ktorú si dali vyhotoviť bohatí kresťania (napr. Jozef z Arimatie k takým patril), ktorá im mala pripomínať ukrižovanie Ježiša; za takúto pamiatku považujú veľký antiochijský pohár; ďalší bádatelia idú ešte ďalej; tvrdia, že sv. grál vôbec nie je pohár alebo miska, ale *rodokmeň*, ktorý sa vinie od samého Krista; sú aj teórie, že názov svätý grál pôvodne vznikol z označenia „sang real“, čo znamená kráľovská krv; pod touto krvou netreba vraj hľadať nádobu naplnenú krvou pri ukrižovaní, ale aj samotné *Ježišove telo*; niektoré fantastické dohady idú rozvíjať príťažlivý príbeh o tom, že *Mária Magdaléna* po svojom úteku do Francúzska mohla čakať dieťa; aby príbeh plynul ďalej, potom by mohol byť Ježišov syn s „kráľovskou krvou“, čiže *sangre real*, praotcom celej dynastie, ktorú v priamej linii symbolizuje svätý grál; netreba pripomínať, že podobné úvahy nemajú veľa spoločné s dôkazmi a že nenachádzajú ochotné uši vo *Vatikáne*, kde sú vraj ukryté dôkazy týchto tvrdení; pozri *koreň Jesse/strom Jesse*

Huf: 1. podľa apokryfného *Nikodémovho evanjelia* z 5.st.po Kr. Jozef z Arimatie, zámožný kupec a tajný Ježišov stúpenec, si po ukrižovaní vyžiadal od *Piláta Pontského* Kristovu mŕtvolu; Pilát dovolil Jozefovi sňať mŕtveho Ježiša a uložiť ho do hrobu; iba toľko sa dozvedáme od evanjelistov; na tento príbeh nadväzuje Nikodémovo evanjelium; keď mŕtvola zmizla, Jozefa uväznili a pre údajnú lúpež mŕtvolu odsúdili na 40 rokov väzenia; v žalári sa mu zjavil Ježiš s kalichom a ustanovil ho za ochrancu relikvie; magická sila kalicha zabezpečila Jozefovi prežiť väzenie, lebo každý deň sa tu objavil holub a vložil do kalicha chlieb; roku 70 po Kr. Jozefa z Arimatie prepustili z väzenia už ako starca; opustil vlasť, plavil sa cez Stredozemné more a vylodil sa v Marseilles, aby dožil v *Gallii*; v tomto bode sa tradované príbehy rozchádzajú; podľa jednej verzie vystavali na neprístupných svahoch *Pyrenej chrám a zámok Montsalvat* (Muntsalvach, Mont Salvat), čiže Vrch blaženosti a grál sa od vtedy uchováva na tomto mieste; podľa inej verzie, ktorú rozšírili mníši z Glastonbury (pozri *glastonburský grál*, *grál nanteoský*), Jozef Arimatejský aj s kalichom z Poslednej večere v sprievode kresťanského spoločenstva, v ktorom sa nachádzala Ježišova matka a *Mária Magdaléna*, ušiel cez Francúzsko do Glastonbury, aby na anglickej pôde založil prvý kresťanský kostol; tu sa potom podľa legendy uchovával grál, ktorý sa pri bohoslužbe používal ako obradná nádoba

2. stredoveké údaje o úkryte grálu jednoznačne ukazujú na juhovýchod Európy (južné Francúzsko a Španielsko); sekta *katarov*, ktorá sa prísne pridŕžiavala prvotných kresťanských prikázaní, žil v prísnom odlúčení od sveta na úpätí Pyrenej; verilo sa, že grál opatrujú práve katari a ich takmer nedobytná *bašta* Montségur sa dodnes považuje za „*Gralsburg/Gralburg*“ stredovekého spisovateľa Wolframa von Eschenbacha; počas *križiackej výpravy* roku 1208, ktorú proti katarom poslal pápež Inocent III., odmietli sa katari vzdať, hoci podmienky prímeria boli nad očakávanie mierne a výhodné; katari nechali si dvojtyždenný čas na rozmyslenie a nakoniec sa 205 katarov aj tak nevzdalo, hoci vedeli, že to znamená istú smrť; príčiny tohto záhadného správania obidvoch strán konfliktu sa vidí v tom, že sa pápež potreboval za každú cenu dostať do hradu aj za cenu voľného odchodu kacirov a oni potrebovali dostatočný čas prepašovať z hradu čosi von; mnohí veria, že tak dôležitý mohol byť iba sv. grál

3.iné údaje poukazujú do obce Rennes-le-Chateau v južnom Francúzsku; roku 1887 pri reštaurátorských prácach miestny farár objavil tri staré pergameny so zašifrovaným tajomným pokladom; po tom, čo informoval svojich nadriadených, záhadne rýchlo zbohatol; príčiny jeho bohatstva aj tohto, že nad ním samotný Rím, držal ochrannú ruku, keď bol pre ľahkomyseľný život suspendovaný, sa hľadajú v tom, že mu zaplatili za mlčanie; podľa týchto dohadov bol v pergamenoch tajný kód, podľa ktorého sa dalo určiť miesto Kristovho hrobu; farár Saunière tajomstvo nikdy neprezradil, ale zrejme ho poznala jeho gazdiná, ktorej odkázal veľký majetok; niekoľko mesiacov pred smrťou gazdinej ju ľudia videli na farskej záhrade páliť zväzky bankoviek; hrob farára aj jeho gazdinej je dnes zabetónovaný pred zvedavcami; aj táto legenda sa odvoláva na Jozefa Arimatjského, ktorý sa údajne vylodil neďaleko Montpellier a potom zamieril do Rennes-le-Chateau; hľadači grálu doplnili legendu o ďalšie podrobnosti: Jozef priniesol nielen čašu s Ježišovou Krvou, ale aj jeho telo, ktoré pochovali v blízkom pahorku Pech Cardou; pri tomto variante sa vychádza z predpokladu, že pojem „svätý grál“ pôvodne vznikol z označenia „sang real“, čo znamená „kráľovská krv“; pod kráľovskou krvou sa nemieni iba čaša naplnená s krvou pri ukrižovaní, ale aj samotné Ježišove telo; francúzska vláda dodnes nepovolila vykopávky na pahorku Pech Cardou

Lurker v súvislosti s heslom *kalich*: podľa stredovekej *legendy* o Grálu zachytil Jozef z Arimatie krv z Kristovho prebodnutého boku do kalicha použitého pri *Večera Pána*, ktorý bol pôvodne *krištáľovou* čašou z koruny zvrhnutého *Lucifera*; bol dopravený na západ, kde sa z neho stal Grál, ktorý svojim strážcom poskytuje pokrm a nápoj a môže dokonca zaistiť *nesmrteľnosť*

http://en.wikipedia.org/wiki/File:Galahad_grail.jpg

https://en.wikipedia.org/wiki/Category:Works_based_on_the_Holy_Grail_legend

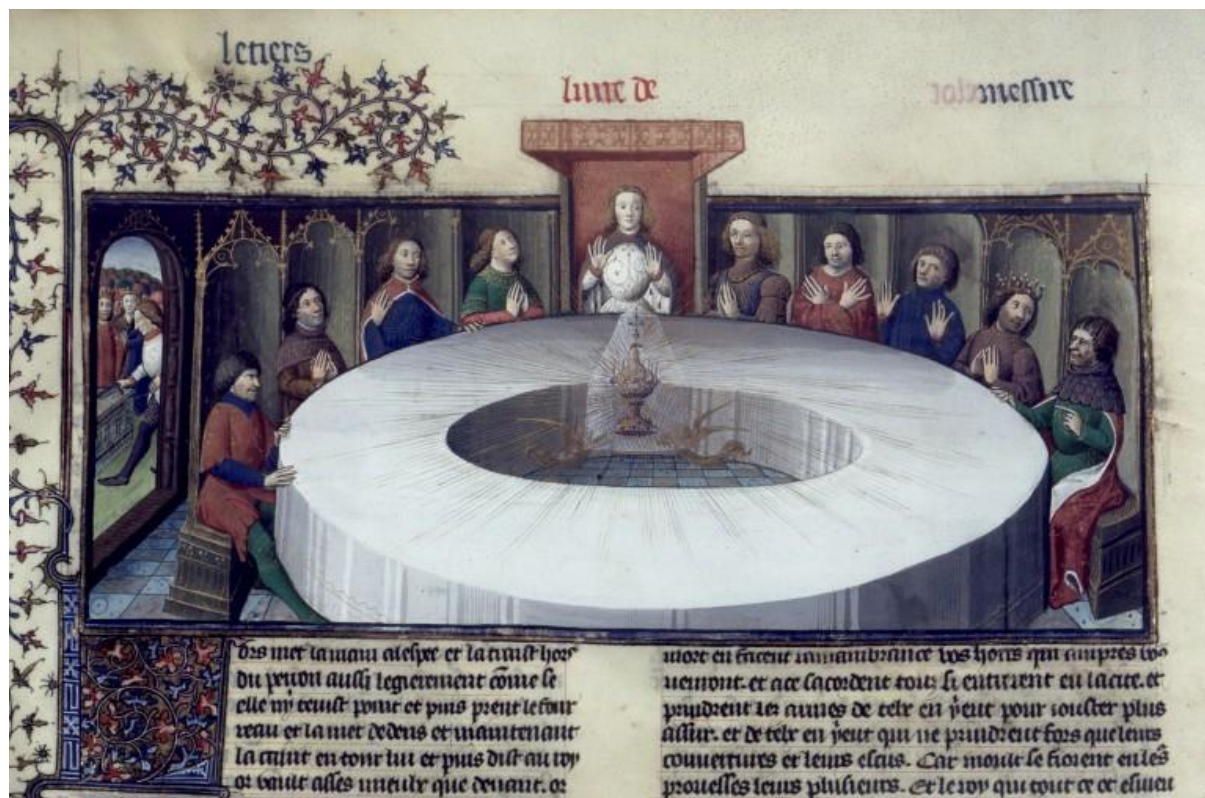
https://en.wikipedia.org/wiki/Holy_Grail

Autor neznámy: Svätý grál (neskoré 15.st., Paríž)

Autor neznámy: Kalich v stopách Spasiteľa (miniatura Sherbornského pontifikálu, neskoré 10.st.)

Rytierom gul'atého stola sa zjavuje Svätý grál (francúzsky rukopis, 15.st.)

M. Schongauer: Kristus na kríži so štyrmi anjelmi (15.st.)

P. Schiavo: Ukrižovanie (15.st.)

Český majster: Muž bolesti a anjeli (1470)

J. C. van Oostsanen: Kristus muž bolesti (1510)

D. G. Rossetti: Svätý grál (1860)

I. I. Filičev: Ukrižovanie (1997)

***Svätý grál (legendy) -**

https://en.wikipedia.org/wiki/Category:Works_based_on_the_Holy_Grail_legend

***Svätý grál (relikvia)** - jestvuje veľa kalichov, misiek, ktoré boli a sú považované za sv. grál (asi 200 kusov); iba štyri z nich majú nádej na to, byť za pravý grál uznávané: anglický *Glastonburský grál*, španielsky *Valencijský pohár* (jediný, ktorému sa dostalo pápežského požehnania), *Nanteoský grál* a *Antiochijský pohár*; skeptici považujú všetky legendy o svätom grále za výmysel, ktorý vznikol v časoch *križiackych výprav* 12.st.; pozri *Kalich Doňe Urraca*

<http://goldtradingdiario.com/2013/08/15/el-santo-grail/>

https://en.wikipedia.org/wiki/Holy_Grail

https://en.wikipedia.org/wiki/Holy_Chalice

Valencijský grál (kameň, 2.pol.1.st.pr.Kr.-1.pol.st.po Kr.)

Nanteoský pohár (drevo, striebro, 1380)

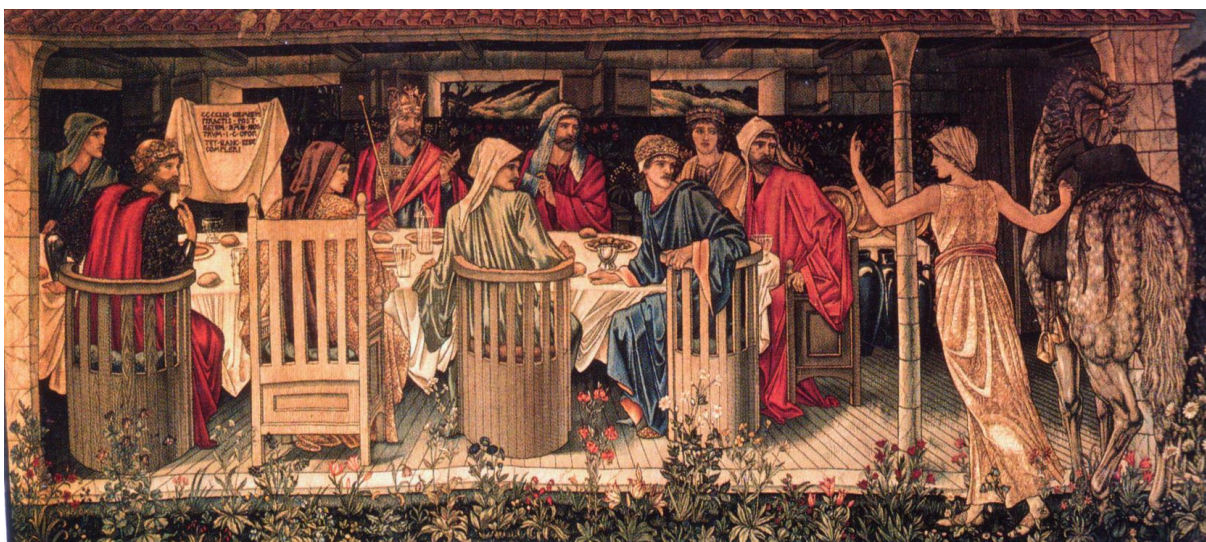
Antiochský pohár (striebro, 500-550)

***Svätý grál (tapiérie)** - súbor šiestich gobelínov zachytávajúcich výjavy z legendy o kráľovi *Artušovi* a pátranie po svätom grále; výrobou poverená dielňa Morris & Co. od William Knox D'Arcy v roku 1890; ďalšie verzie gobelínov s menšími variáciami boli tkané Morris & Co. v budúcom desaťročí; pozri *Arts and Crafts Exhibition Society*, *Arts and Craft Movement*

https://en.wikipedia.org/wiki/Holy_Grail_tapestries

E. Burne-Jones (návrh): Vyzbrojenie a odchod z rytierov (tapiséria, 1890)

E. Burne-Jones, W. Morris a J. H. Dearle (návrh): Povolanie (tapiéria, 1980)

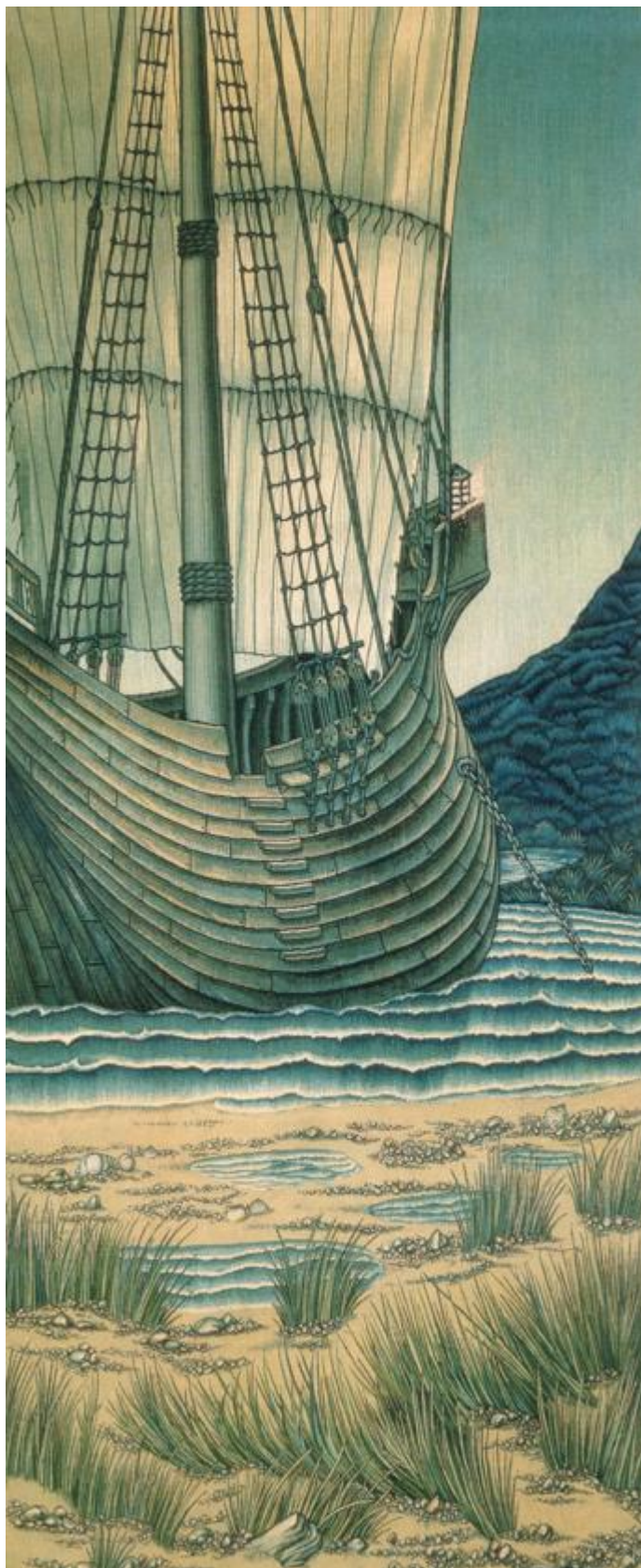
E. Burne-Jones, W. Morris a J. H. Dearle (návrh): Zlyhanie sira Lancelota (1890)

E. Burne-Jones, W. Morris a J. H. Dearle (návrh): Galahad, Bors, a Percival dosiahli grál (tapiséria, 1895-96)

E. Burne-Jones, W. Morris a J. H. Dearle (návrh): Zlyhanie sira Gawaina (tapiséria, 1890)

E. Burne-Jones, W. Morris a J. H. Dearle (návrh): *Lod'* (tapiseriea, 1890)

***Svätý hrob - Boží hrob**

***svätý chrt** - podľa francúzskej legendy *chrt* (greyhound) menom Guineford mal pána, rytiera, ktorý ho nechal strážiť svojho synka v kolíske, lebo psovi bezmedzne dôveroval, a odišiel na lov; keď sa vrátil,

uvidel Guineforda so krvavenou tlamou a kolísku prevrhnutú; bez rozmyslu psa zabil; až potom sa ozval spod kolísky plač; rytier objavil spolu s dieťaťom mŕtveho hada; pochopil, že Guineford zachránil dieťa pred hadom a pri potýčke prevrhol kolísku; s pocitom smútku a viny vhodil psa do studne, ktorú zakryl, okolo nej vysadil stromy a postavil kaplnku; Guineford je vo Francúzsku cez opakované zákazy *katolíckej cirkvi* lokálne uctievaný ako svätý chrt, ochranca detí; hoci bola cirkev zásadne proti, ľudia začali krstiť deti vodou zo svätej studne, aby ich chrt ochránil; vo veľšskej verzii sa chrt volá Gelert a jeho írsky vlkodav alebo deerhound; rytier sa volá Lewellyn a pes nezabije hada, ale vlka

***Svätý Jur** - pozri *Slovensko*

https://sk.wikipedia.org/wiki/Sv%C3%A4t%C3%BD_Jur

J. A. Lántz: Obec Svätý Jur (litografia, 1827)

***Svätý kríž/Pravý kríž** - kríž, na ktorom bol ukrižovaný *Ježiš*; kúsok z neho našla sv. *Helena*, matka *Konštantína Veľkého*, rovnako ako *klinec*, ktorým boli pribité Ježišove údy (pozri *Ježišova kopija*; spolu s *Ježišovou kopijou*, sv. *grálom* a *archou zmluvy* najdôležitejšie relikvie

-v súvislosti s heslom *Povýšenie kríža*: podľa legendy Pravý kríž bol objavený v 326 sv. *Helenou* matkou rímskeho cisára *Konštantína Veľkého*, počas jej púte do *Jeruzalema*; na mieste objavy bol potom postavený Chrám Božieho hrobu (pozri *Boží hrob*); kostol bol zasvätený deväť rokov neskôr; ďalšie legendy hovoria, že v 614 časť kríža bola odnesená z kostola *Peržanmi* a potom bola získaná späť byzantským cisárom *Heracliom* v r. 628; z *Konštantínopole* sa cirkvi vrátil kríž nasledujúci rok; dátum sviatku označuje vysvätenie kostola *Svätého hrobu* v 335; išlo o dvojdnú slávnosť, hoci reálne vysvätenie kostola bolo 13. septembra, kríž sám bol prinesený pred kostol na 14.septembra, aby duchovenstvo a veriaci sa mohli modliť pred Pravým krížom;

Reflex: podľa stredovekej legendy bolo *imelo* kedysi *stromom*; keď z jeho *dreva* zhotovili *Kristov* kríž, strom hanbou uschol a zmenil sa na rastlinu; tá má Kristove umučenie vykúpiť tak, že zahrnie *dobrom* všetkých ľudí, ktorí popod ňu prejdú; šťastie však nosí iba tomu, kto ju dostal do daru

pozri *nikitirion*, *Oslávenie kríža*, *Povýšenie kríža*; *kaplnka Sv. Kríža*

<http://www.poderesantapia.com/art/agnologaddi/leggendadellacroce.htm>

https://www.google.sk/search?q=legend+of+the+true+cross+arezzo&espy=2&biw=1858&bih=995&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=Sc8mVe2lCoO2sQHJkIGoCg&ved=0CB4QsAQ#img=3e4i4_eQLpBaM%253A%3BHeBsxJ0JpL1JkM%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.wga.hu%252Fart%252Fp%252Fpiero%252F2%252F7%252F7find01.jpg%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.wga.hu%252Fhtml_m%252Fp%252Fpiero%252F2%252F7%252F7%3B1600%3B729

http://en.wikipedia.org/wiki/The_History_of_the_True_Cross

[https://mk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D1%80%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B4%D0%B5%D0%BD#/media/File:Helena_of_Constantinople_\(Cima_da_Conegliano\).jpg](https://mk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D1%80%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B4%D0%B5%D0%BD#/media/File:Helena_of_Constantinople_(Cima_da_Conegliano).jpg)

Arcibiskup Cézarey prináša Pravdu kríž do Antiochie (iluminácia zo spisu od Guillaume de Tyr: „História zámorských udalostí a pokračovanie do r. 1232“, 13.st.)

Bitka pri Hattínu. Saladin vytrhne utekajúcemu kráľovi Guidovi de Lusignan Svätý kríž (stredoveká iluminácia z „Kroniky“ od Matthewa Parisiensis, 13.st.)

A. Gaddi: Legenda o Pravom križi. Chosroes uctievaný svojimi poddanými; Sen Herakleia a porážka syna Chosroa (freska z presbytéria Sta Croce vo Florencii, po 1374)

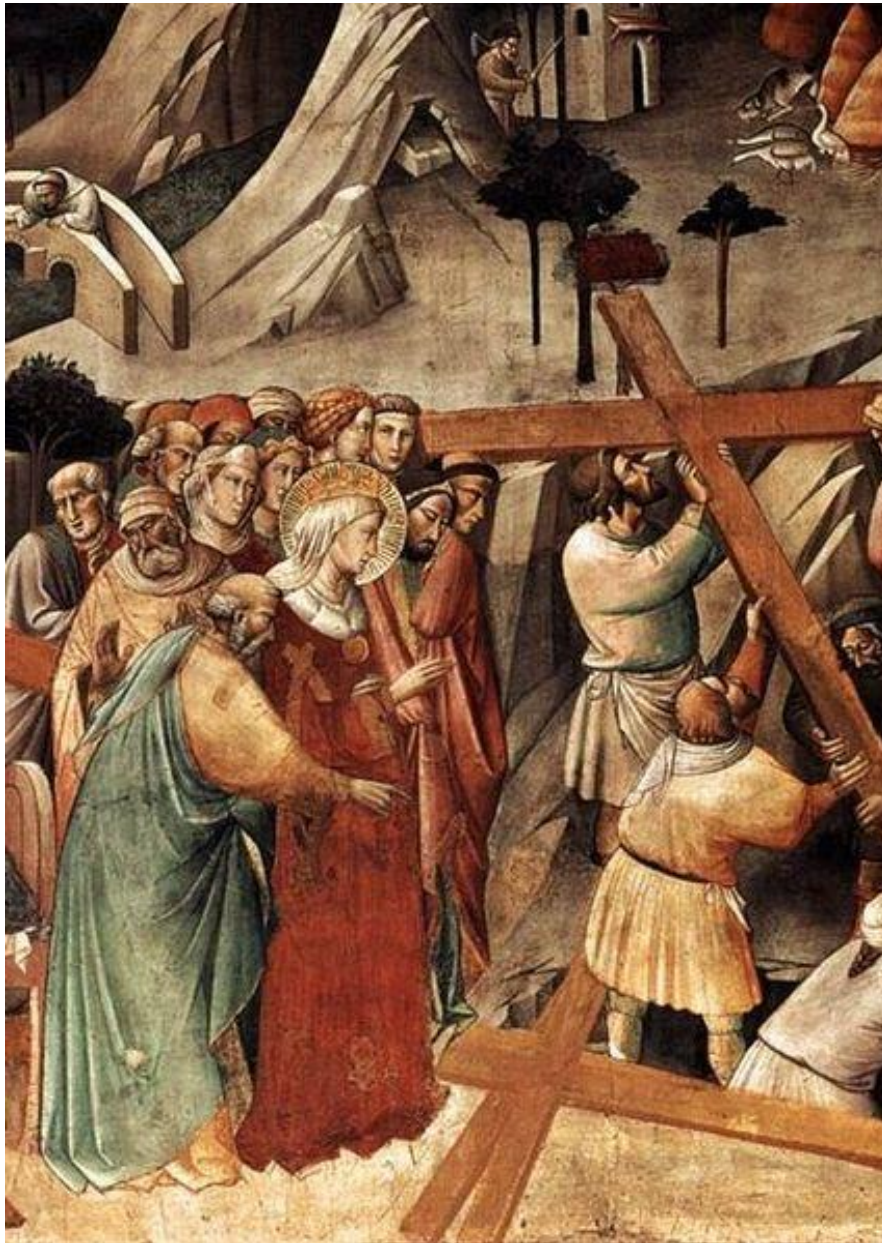
Gaddi: Legenda o Pravom križi. Vstup Chosroa do Jeruzalema (freska z presbytéria Sta Croce vo Florencii, po 1374)

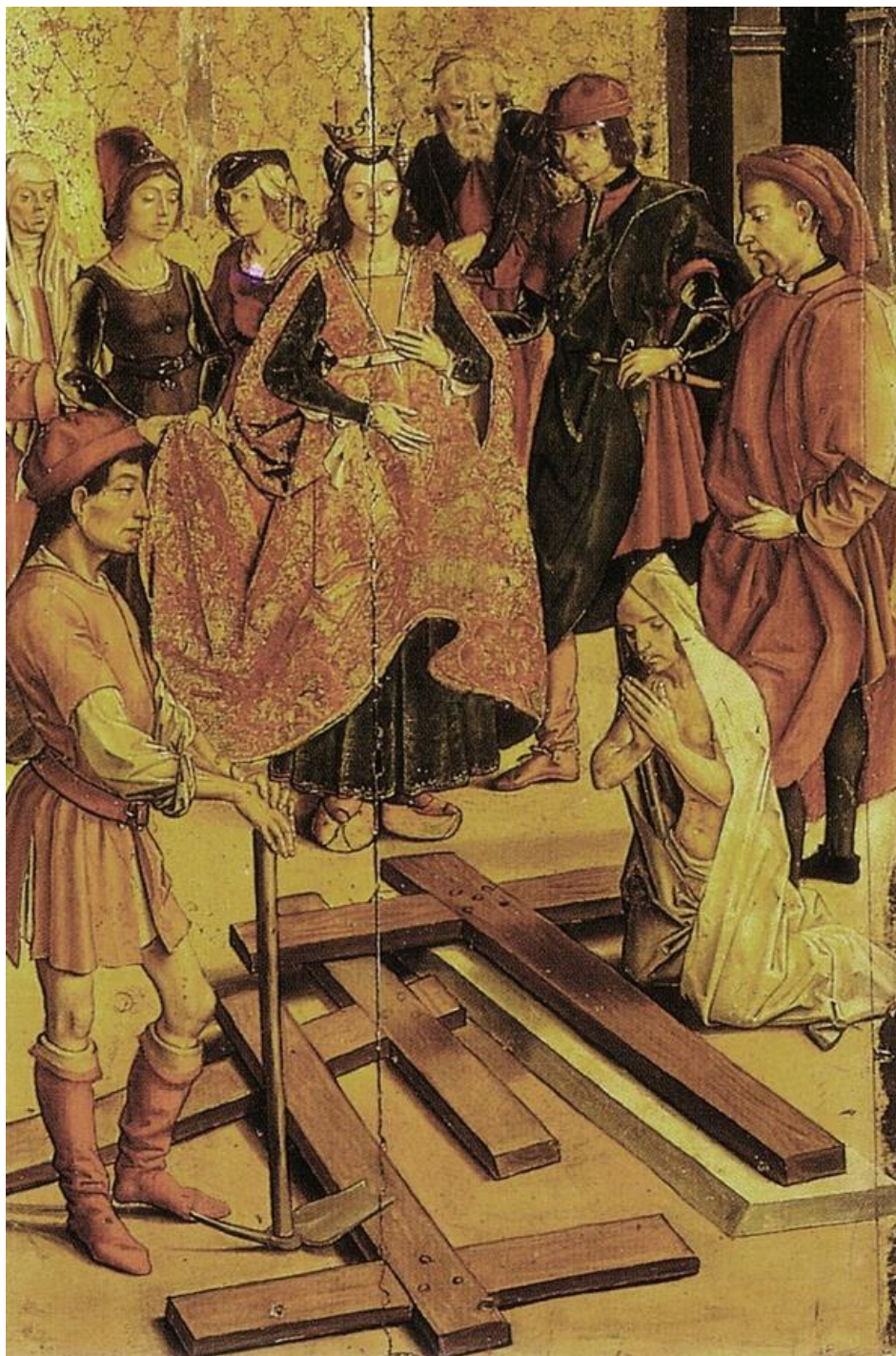
A. Gaddi: Legenda o Pravom kríži. Objavenie Pravého kríža. Skúška pravosti (freska z presbytéria Sta Croce vo Florencii, po 1374)

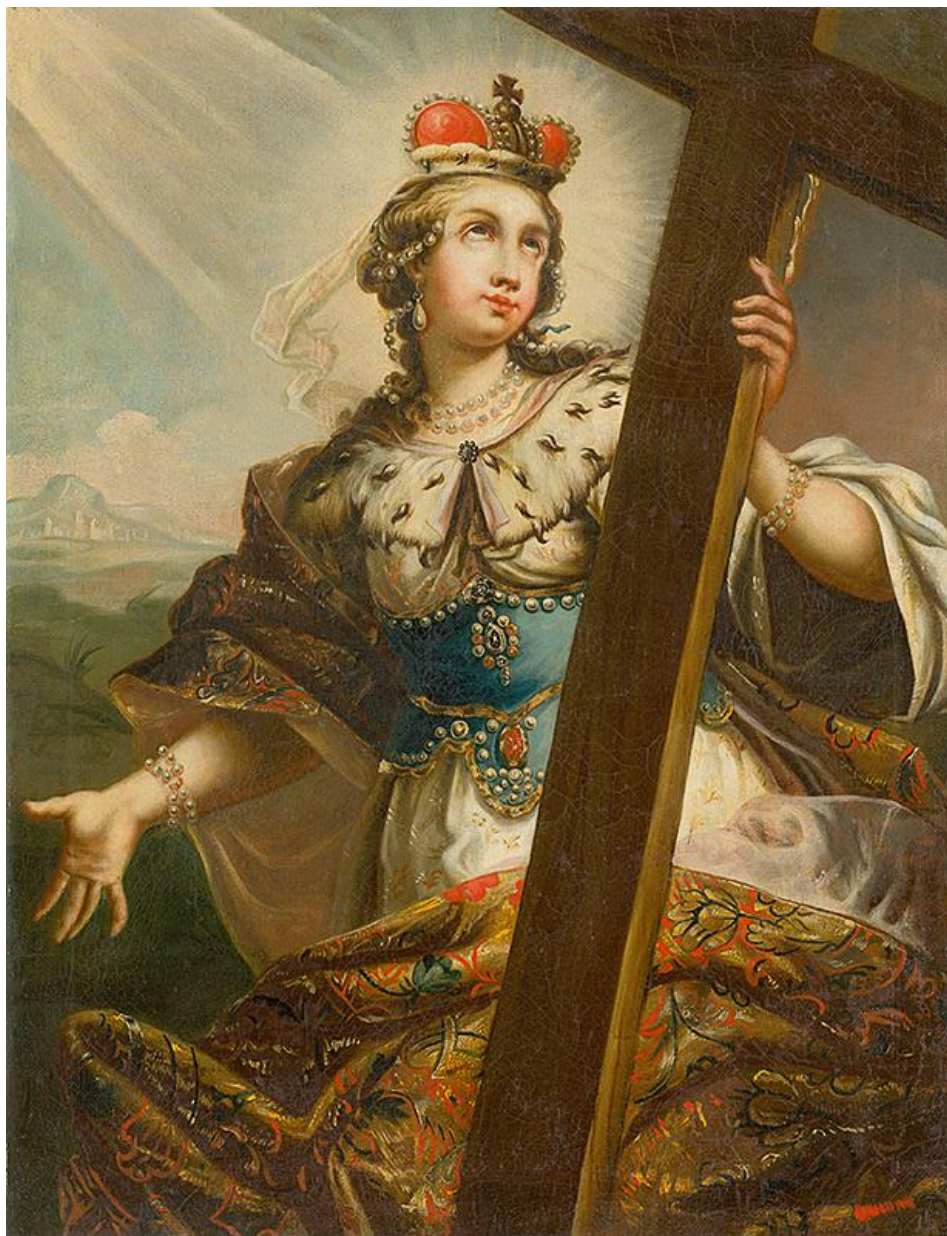
A. Gaddi: Legenda o Pravom kríži. Objavenie Pravého kríža. Skúška pravosti (freska z presbytéria Sta Croce vo Florencii, po 1374)

A. Gaddi: Legenda o Pravom kríži. Objav Pravého kríža. (detail fresky z presbytéria Sta Croce vo Florencii, po 1374)

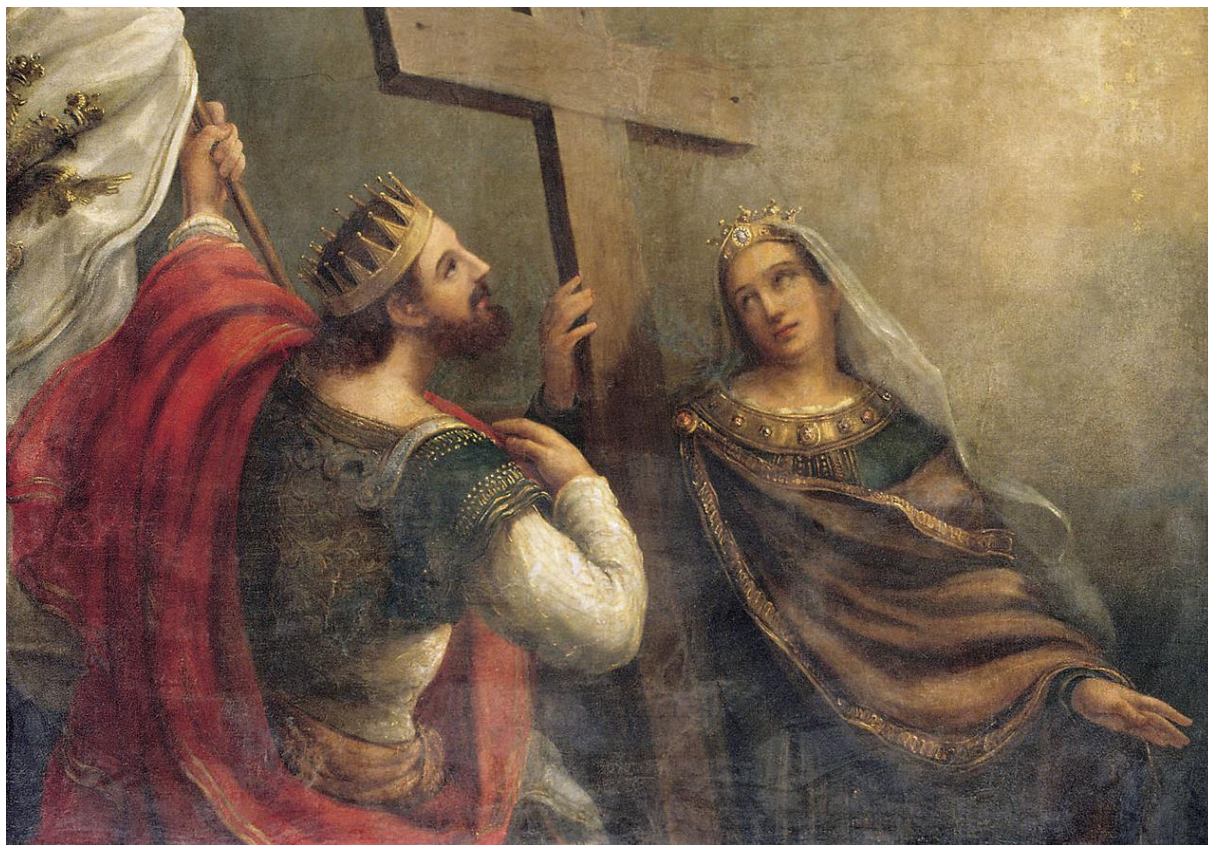
P. Berruguete: Overenie pravosti sv. kríža (1470-1575)

Stredoeurópsky maliar z 1. polovice 18.storočia: Svätá Helena (1740-1760)

G. B. Tiepolo: Nájdienie Pravého kríža sv. Helenou (1743)

V. K. Sazonov: Svätý Konštantín a Helena okolo svätého Kríža (19.st.)

G. Doré: Križiáci objavili pravý kríž (1832-1883)

***,svätý piatich tisícov žien“** - titul *Lamy Drukpa Kuenlaya*; pozri titul, *symboly číselné 100, 1000*

***Svätý pohár - pohár Svätý**

***Svätý rok** - v katolíckej tradícii rok odpustenia *dľôb* a *trestov* za spáchané *hriechy*; pôvod jubilea je tesne spätý so *Starým zákonom*; v kresťanstve tradícia doložená koncom 13.storočia; prakticky bez popudu cirkevnej hierarchie sa začali šíriť zvesti o tom, že kto v roku 1300 navštívi baziliku sv. Petra v Ríme, dosiahne úplného odpustenia hriechov; preto sa v tento rok vydalo do Ríma veľa *pútnikov*; pápež Bonifác VIII vtedy skutočne počas jedného veľkého zhromaždenia odpustenie udelil; obrovský záujem pútnikov prinútil pápeža, aby v tom roku vydal *bullu* „*Antiquorum Habet Fida Relatio*“, ktorá stanovila odpustenie hriechov na celý rok 1300; ďalej *bullu* stanovila že Sväté roky budú vždy na počiatku každého storočia; skúsenosti prvého Svätého roku, že prináša *cirkvi* aj *Rímu* mimoriadne vysoké príjmy a v roku 1300 mimoriadne vzrástla zbožnosť obyvateľstva, čoskoro došlo za pontifikátu ďalších pápežov ku zmenám; už 1350 sa skrátilo obdobie na 50 rokov, o niečo neskôr na 33 rokov (ako pripomienka na vek *Ježiša Krista*), až konečne roku 1470 sa prešlo na súčasnú periódu 25 rokov; posledný Svätý rok v roku 2000 bo tzv. Veľkým jubileom, lebo prvý raz v dejinách sa konalo súčasne s posledným rokom tisícročia; Svätý rok je zahájený zvyčajne v noci z 24. na 25. decembra otvorením zamurovanej *svätej brány* vo štyroch

hlavných rímskych *bazilikách*, pričom *pápež* sám otvára štvrtú v chráme sv. Petra, v predošlých troch konzistoriom vybraní *kardináli*; v rovnaký deň nasledujúci rok je potom svätý rok zatvorený tým, že pápež vyjde touto bránou von z baziliky a hodí tri plné lyžice *malty* na prah a vloží do nich tri kamene; potom je svätá brána zamurovaná zvláštnymi tehliami, aby mohla byť otvorená až nasledujúci Svätý rok; porovnaj židovský *Jom kipur/Deň zmierenia*

<http://it.wikipedia.org/wiki/Giubileo>

http://it.wikipedia.org/wiki/Porta_Santa

Svätý rozhovor - *Sacra conversazione

***Svätý týždeň** - obdobie rímskokatolíckeho roka, ktoré sa začína *kvetnou nedeľou* a končí *Veľkou nocou*; pozri *koberec z pilín*

svätyňa - lat. *scrinium*; sväté alebo posvätné miesto, ktoré je určené pre konkrétne božstvo, predka, hrdinu, mučeníka, svätca, démona alebo toho, ktorý je hoden úcty a rešpektu, pre ktorý je uctievaný a ctený; svätyne často obsahujú modly, pamiatky, alebo podobnými predmety spojené s postavou uctievaného; svätyne sa nachádzajú v mnohých svetových náboženstvách, vrátane kresťanstva, islamu, hinduizmu, budhizmu, čínskeho ľudového náboženstva, ale majú aj nenáboženské postavenie, ako je napríklad vojnový pomník; svätyne možno nájsť v rôznych prostrediach, ako sú kostoly, chrámy, cintoríny alebo v domácnosti; mnoho svätýň sa nachádza v budovách a v chrámoch určených špeciálne pre uctievanie, ako napríklad kostol v kresťanstve; svätyňa je tu zvyčajne stredobodom pozornosti v budove a nachádza sa na zvláštnom mieste; čiastočne sa prekrýva s termínom *svätostánok*

svätyňa Meret - Dudák v súvislosti s heslom *egyptský chrám*: typ chrámu z doby Starej ríše (4.-6.dynastia; chronológia pozri *egyptské umenie*); pravdepodobne v nej panovník stotožnený s bohom slnka *Réom*; v chráme uctievaná aj bohyňa *Hathora*; svätyňa stála pravdepodobne na okraji údolia *Nílu* (porovnaj postavenie *údolného chrámu*) bližšie chrámov *pyramídového komplexu*; pozri *Meret*